

Jegyzetek művészettörténethez III.

10. osztály

XIX. század művészete I.

Klasszicizmus

- a francia forradalommal (1789) egy új társadalmi réteg jutott hatalomra, amely
- új stílust és önkifejezési formákat keresett
- klasszicizmus antik (görög-római) műalkotásokat példaként követendő stílusirányzat
- jellemzője az egyszerűsége és a harmóniára való törekvés

Építészet

A klasszicista építészet jellemzői:

- szimmetrikus, harmonikus, egyszerű homlokzat
- geometrikus formákra épülő tömegalakítás
- antik görög és római templomok homlokzatát idéző részletek
- új anyagok: öntött vas, üveg

David d'Angers (Pierre-Jean David, 1788-1856): A párizsi Pantheon tüneménye (1831)

Jaques Germain Soufflot (1713-1780): Pantheon (1758-1789), Párizs

Robert Smirke (1780-1867): British Museum (1823-1844), London

Magyarország klasszicista építésze

- hazánkban később terjedt el
- megnő a vármegyék szerepe,
1815 és 1825 között a Habsburgok nem hívtak össze országgyűlést
- 1808-ban megalakul a pesti Szépítési Bizottság:
 - feladata pest és Buda egységes arculatának kialakítása

Péchy Mihály (1755-1819): Református Nagytemplom (1805-1819), Debrecen

Pollack Mihály (1773-1855): Magyar Nemzeti Múzeum (1837-1847)

Hild József (1789-1867): Esztergomi főszékesegyház homlokzata (1822-1869)

Klasszicista szobrászat

- az ókori görög és római minták alapján
- a tökéletes és harmonikus szép emberi test megjelenítését tartották fontosnak

Antonio Canova (1757-1822):

Paolina Bonaparte Borghese mint Vénusz (1808)

Habsburg Mária Krisztina síremléke (1798-1805), Bécs

Berthel Thorvaldsen (1768-1844): Vénusz almával (1813-1844)

Klasszicista festészet

- antik mitológiai és ókori történelmi eseményeket választottak témának
- idealizált emberábrázolás, színpadias kompozíció

- részletgazdag kidolgozás
- élethű portrék, anyagszerű festésmód
- Napóleon uralkodása idején a szabályok igazodó festészet akadémikussá vált

David

Jacques-Louis David (1748-1825):

Marat halála (1793)
 Sabin nők elrablása (1799)
 Madame Récamier portréja (1800)
 Napóleon a Szt. Bernard hágónál (1801)
 Napóleon megkoronázása (1805-1807)
 Napóleon a dolgozószobájában
 Vénusz lefegyverzi Marsot (1824)

Ingres

Jean Auguste Dominique Ingres (1780-1867):

Bonaparte, mint első konzul (1804)
 Napóleon császári trónján (1806)
 A fürdőző (1808)
 A nagy Odalisk (1814)
 A forrás (1820)
 Homérosz apoteózisa (1827)
 A török fürdő (1862)

A magyar klasszicista festészet

- polgári igényeket kielégítve elsősorban portréfestészetben nyilvánul meg
- megjelenik a tájképfestészet mint önálló festészeti műfaj

Donáth János (1744-1830): Női portré (1810 körül)
 Id. Markó Károly (1791-1860): Visegrád (1828-1830)

Az empire

- Napóleon császársága (1804-1814) alatt kifejlődött stílus
- divat- és iparművészeti stílus (ruha és bútor)

Kedvelt motívumok: koszorú, lant, nyíl, szfinx, amfora, palmetta, lótusz, koszorús sas.

A romantika (A romantikától a fémszerkezetekig)

- a romantika- a roman (regény) szóból- irodalmi eredetű stílus.
- jellemzője a regényesség, szenvedélyesség és fantáziagazdag.

Gustave Eiffel (1832-1923): Eiffel-torony (1889), Párizs
 Sir Charles Barry (1795-1860): Parlament (1840-1866), London
 Joseph Paxton (1803-1865): Kristálpalota (1851), London

A historizmus és az eklektika építésze Magyarországon

Ybl Miklós (1814-1891): Szent István plébániatemplom (1845-1855), Főt
Operaház (1875-1884), Budapest
Feszl Frigyes (1821-1884): Vigadó (1859-1864), Budapest
Steindl Imre (1839-1902): Parlament (1883-1904), Budapest
Schulek Frigyes (1841-1919): Halászbástya (1895-1902), Budapest

A romantikus festmények és domborművek

Francoise Rude (1784- 1855): Marseillaise (1836)

Francisco de Goya (1746-1828): Caprichos sorozat, grafika (1793-1799)
Théodore Gericault (1791-1824): A Medusa tutajja (1819)
Zichy Mihály (1827-1906): Mentőcsónak (1847)

Delacroix

Eugéne Delacroix (1798-1863):

A khioszi mészárlás (1824)
Sardanapal halála (1827)
A szabadság vezeti a népet (1830)

A német romantika

Caspar David Friderich (1774-1840): A holdat néző férfi és nő (1830-1835)

Nazarénusok

- fiatal festők csoportja, akik a korareneszánsz festészetet tekintették példaértékűnek
- festészetük jellemzői: színpadias beállítás, harmonikus, nyugodt felületek, részletgazdag kidolgozás, szakrális témák

Peter Cornelius (1783-1867): Az okos és a balga szüzek (1813-1819)

Az angol romantikusok

Blake

- a látomások festője
- akvarellal és színes tintákkal festett
- belső látomásai szerint festette meg a formákat, nem törekedett anatómiai hűségre
- hatással volt az expresszionistákra

William Blake (1757-1827): Piéta (1795)

Constable

- a tájképfestő
- idillikus, falusi tájakat festett
- a természetben készített színvázlatokat
- felismerte, hogy a fényviszonyok befolyásolják a táj hangulatát

John Constable (1776-1837): Szénásszekér (1821)

Turner

- a tenger festője
- dinamikus festő formák, lendületes ecsetvonások jellemzik
- hatással volt az impresszionistákra

William Turner (1775-1851): A Téméraire cirkálót utolsó útjára vonatják (1835)

Preraffaeliták

- angol író és festőcsoport
- céljuk a vallásos és historizáló művészet megteremtése
- a Raffaello előtti trecento és quattrocento művészetet tartották példaképüknek
- festészetük jellemzője: élénk színek, dekoratív formák, szimbolikus tartalom
- hatásuk a századvégi szimbolizmusban és szecesszióban megjelenik

Dante Gabriel Rossetti (1828-1882): Angyali üdvözlés (1850)

Edward Burne-Jones (1833-1898): Mennyei lépcső (1876)

John Everett Millais (1829-1896): A halott Ophelia (1852)

A magyar reformkor festészete és a bidemeier

Bidemeier:

- a kis és Meier, mint gyakori családnév szavakból származik (kispolgári stílus)
- jellemzője az egyszerűség, használhatóság, érzelmesség
- megjelenik az iparművészetben is (bútorok)
- kedvelt műfajai: a portré, az életkép (népi), tájkép

Barabás Miklós (1810-1898): Vásárra induló román család (1843)

Bittó Istvánné (1874)

Magyar történelmi festészet

- a legszebb képek az 1948-49-es szabadságharc és a millennium között születtek
- a művészek kitartásra buzdították az embereket a történelmi példák ábrázolásával

Wagner Sándor (1838-1919): Dugovics Titusz (1859)

Székely Bertalan (1835-1910): Egri nők (1867)

Madarász Viktor (1830-1917): Zrínyi és Frangepán a bécsújhelyi börtönben (1864)

Hunyadi László siratása (1859)

Az akadémizmus festője

Az akadémizmus:

- a művészeti akadémiák fő célkitűzése:
- a hagyományos rajz-, festő- és mintázókészség elsajátítása
- klasszikus műveltség, színpadias kompozíció, részletgazdag kidolgozás, anyagszerűség

Benzúr Gyula (1844- 1920): Buda visszafoglalása 1686-ban (1896)

Vajk megkeresztelése (1875)

Szorgalmi feladatok:

- a. Legalább egy oldalas (A4), kézzel írott esszé egy, az alábbiakban szereplő művész életrajzáról és műveiről.
- b. Rajzold vagy fessd meg egy, az alábbiakban szereplő művész egy általad választott alkotását.

I. 19. századi magyar építészek:

Péchy Mihály
Pollack Mihály
Hild József
Ybl Miklós
Feszl Frigyes
Steindl Imre
Schulek Frigyes

II. 19. századi festők:

Jacques-Louis David
Jean Auguste Dominique Ingres
Théodore Gericault
Eugène Delacroix
Francisco de Goya
Caspar David Friderich
William Turner
William Blake

II. Rajzolj egy empire vagy biedermeier stílusú, a tankönyvben nem szereplő ruhát vagy bútort.

IV. 19. századi magyar festők:

Id. Markó Károly
Barabás Miklós
Wagner Sándor
Székely Bertalan
Madarász Viktor
Benzúr Gyula